

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle: Raaka-aineita koskeva aloite – työllisyyden ja kasvun kannalta kriittisten tarpeiden täyttäminen”

KOM(2008) 699 lopullinen

(2009/C 277/19)

Esittelijä: **Dumitru FORNEA**

Komissio päätti 4. marraskuuta 2008 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 262 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

Komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle – Raaka-aineita koskeva aloite – työllisyyden ja kasvun kannalta kriittisten tarpeiden täyttäminen

KOM(2008) 699 lopullinen.

Asian valmistelusta vastannut neuvoo-antava valiokunta ”teollisuuden muutokset” antoi lausuntonsa 23. huhtikuuta 2009. Esittelijä oli Dumitru Fornea.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 13.–14. toukokuuta 2009 pitämässään 453. täysistunnossa (toukokuun 13. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 194 ääntä puolesta ja 4 vastaan 7:n pidätyessä äänestämästä.

1. Johtopäätökset ja suositukset ⁽¹⁾

ETSK suosittelee seuraavaa:

1.1 EU:n olisi laadittava katsaus jäsenvaltioiden tekemistä strategisia ja kriittisiä raaka-aineita koskevista analyyseistä ja luotava EU:n tilanteesta kokonaiskuva samaan tapaan kuin Yhdysvaltain ja Japanin tutkimusneuvostot ovat omissa maissaan tehneet. Jäsenvaltioiden olisi ennen kaikkea tarkasteltava omaa raaka-aineiden hankintapolitiikkaansa, jotta saadaan selville, mitä raaka-aineiden kriittisyys merkitsee kunkin jäsenvaltion ja koko EU:n kannalta. Muutosten seuraamiseksi yksittäisten raaka-aineiden kriittisyyttä on syytä arvioida säännöllisesti, mahdollisesti kahden kolmen vuoden välein.

1.2 Raaka-aineiden saatavuutta käsittelevä BIAC:n (OECD:n liike-elämän ja teollisuuden neuvoo-antavan komitean) työpaja saattaisi tarjota toimille lähtökohdan, mutta se rajoittaisi EU:n toimintamahdollisuuksia alusta lähtien. Kun kriittisiä raaka-aineita on yksilöity tietty määrä, niitä jo nykyisin tai mahdollisesti tulevaisuudessa toimittavia maita olisi arvioitava siltä kannalta, onko niiden kanssa mahdollista tehdä hyödyllistä yhteistyötä. Sen jälkeen olisi ryhdyttävä diplomaattisiin toimiin.

1.3 ETSK kannattaa voimakkaasti sitä, että puheenjohtajavaltiot Tšekki, Ruotsi ja Espanja järjestävät vuosina 2009–2010 aiheeseen liittyviä konferensseja, joissa käsitellään mineraalivarojen kysyntää ja tarjontaa, maankäyttömahdollisuuksia, parasta saatavilla olevaa teknologiaa ja valmiuksien kehittämistä. Komitea toivoi kovasti voivansa osallistua konferensseihin.

⁽¹⁾ ETSK on esittänyt yksityiskohtaisia suosituksia myös 9. heinäkuuta 2008 antamassaan lausunnossa ”Muuta kuin energiantuotantoa palveleva kaivosteollisuus Euroopassa”, joka on julkaistu EUVL:ssä ilmoitusnumerolla 2009/C 27/19. Käsillä olevassa lausunnossa esitettävistä suosituksista olisi pidettävä aiemmassa komitean lausunnossa esitettyjä täydentävinä.

1.4 Komission tulisi tehostaa toimiaan tuloksekkaiden kansainvälisten neuvottelujen tukemiseksi, jotta saadaan poistettua epäoikeudenmukaiset kaupan esteet ja vääristymät ja voidaan edistää kahden- ja monenvälisen investointisopimusten laadintaa.

1.5 Komission tulisi myös käynnistää tarvittavat toimintamenettelyt, jos EU:n ulkopuoliset maat toimivat vastoin WTO:n sääntöjä (esimerkiksi soveltavat raaka-aineita koskevia vientituloja tai -rajoituksia).

1.6 EU:n ulkotullit olisi asetettava siten, ettei kestävin tavoin tuotettuja raaka-aineita suljeta EU:n markkinoiden ulkopuolelle. Nykyinen tullitariffi on syytä käydä läpi, jotta voidaan yksilöidä ne tullinimikkeet, joihin olisi tehtävä muutoksia.

1.7 EU:n olisi harjoitettava aktiivista ja diplomaattista raaka-ainepolitiikkaa raaka-aineiden saatavuuden turvaamiseksi ja tällä tavoin edistettävä valmiuksien kehittämiseen keskittyvien rahastojen ja ohjelmien luomista, jotta voidaan tukea kestävää raaka-ainetuotantoa sekä kehitysmaiden taloudellista ja sosiaalista kehitystä.

1.8 Komission olisi osallistuttava aktiivisesti kaivosteollisuudesta vastaavien ministereiden kansainvälisen foorumin (*World Mining Ministers Forum*) sekä kaivos- ja metallialan hallitustenvälisen foorumin (*Intergovernmental Forum on Mining and Metals*) vuosittaisiin kokouksiin luodakseen nykyistä paremmat yhteydet alan viranomaisiin eri puolilla maailmaa EU:n investointimahdollisuuksien kartoittamiseksi ja vahvistamiseksi.

1.9 Olisi laadittava luettelo parhaista käytänteistä, joita EU:ssa sovelletaan raaka-aineteollisuuden maankäyttömahdollisuuksien sääntelyyn. Tarkoituksena olisi yksinkertaistaa menettelyjä ja vähentää sitä, että mineraalivarat jäävät hyödyntämättä epätarkoituksenmukaisen maankäytönsuunnittelun vuoksi.

1.10 Komission olisi vastaisuudessaakin tuettava kestävien mineraalivarojen eurooppalaista teknologiafoorumia ja sisällytettävä sen käsittelemät aiheet vuosien 2009–2013 tarjouskilpailuihin. Lisäksi raaka-aineisiin liittyviä aiheita, esimerkiksi raaka-aine- ja energiatehokkuuden edistämistä, on tärkeää korostaa tutkimuksen ja teknologian kehittämisen kahdeksannen puiteohjelman ensisijaisten toiminta-alojen yhteydessä.

1.11 Komission olisi edistettävä objektiivisen ja täydelliseen elinkaarianalyyysiin perustuvan metodiikan soveltamista raaka-ainetehokkuustoimien ja raaka-aineiden korvaamiseen tähtäävien politiikkojen käyttökelpoisuuden arvioinnissa.

1.12 Komission yksiköiden tulisi vahvistaa kierrätystoimintaa ja helpottaa uusioraaka-aineiden käyttöä EU:ssa sekä ehdottaa EU:n ulkopuolisille maille toimivia kierrätys-, hyödyntämis- ja uusio-käyttöstrategioita edistämällä parhaita käytänteitä kansainvälisellä tasolla.

1.13 Konsultointia ja tutkimusta tarvitaan lisää, jotta tiedetään paremmin, missä määrin muuhun kuin energiantuotantoon käytettäviin mineraaliraaka-aineisiin sovellettavat menetelmät soveltuvat sellaiseen erityistapaukseen kuin muuhun kuin energiantuotantoon käytettävät uusiutuvat raaka-aineet, esimerkiksi puu, vuota ja nahka. (Komission tiedonannossa keskitytään lähinnä kysymyksiin, jotka liittyvät muuhun kuin energiantuotantoon käytettävien mineraaliraaka-aineiden toimitusvarmuuteen. Kysymys siitä, onko saman menettelytavan soveltaminen muihin raaka-aineisiin paras vaihtoehto, jää avoimeksi, mutta komission erityisyksiköiden tiiviin yhteistyön avulla on varmasti mahdollista luoda yhdenmenny väline kaikkien EU:n teollisuuden ja puolustuksen kannalta strategisten ja kriittisten raaka-aineiden arvioimiseksi.)

2. Taustaa

2.1 Raaka-aineiden jatkuva hinnannousu on ainakin toistaiseksi pysähtynyt. Komission tiedonannossa pidetään kuitenkin varmana, että nousu alkaa uudestaan ja että nopeasti kehittyvän talouden maiden tuleva kasvu pitää yllä raaka-aineiden kysyntään kohdistuvaa painetta. Ratkaisevaa on *ensinnäkin* se, pystyvätkö nousevan talouden maat, erityisesti Kiina, siirtymään nykyisestä pitkälti vientisuuntauneen valmistusteollisuuden liiketoimintamahdollisuuksien houkuttelemiin kiinteisiin investointeihin pohjautuvasta kasvumallista kitkattomasti sellaiseen, joka tukeutuu voimakkaammin kotimaiseen kulutukseen. *Toinen* ratkaiseva tekijä on, lisääkö viimeksi mainittu kasvumalli samassa määrin raaka-aineiden kysyntää.

2.2 Kuten tiedonannossa todetaan, EU on omavarainen rakenusmineraalien osalta (ulkomaiset rakennusmineraalien toimittajat kärsivät siitä, että kuljetuskustannukset ovat suuret suhteessa raaka-aineiden arvoon) mutta riippuvainen tiettyjen taloudellisesti strategisten raaka-aineiden tuonnista. Nämä raaka-aineet ovat strategisesti tärkeitä siksi, että niiden kriittinen merkitys teollisuustuotannolle on huomattavasti niiden taloudellista arvoa suurempi ja että raaka-ainelähteet ovat keskittyneet vain muutamien

sellaisten kaupallisten toimittajien ja maiden käsiin, joista osaan liittyy suuria poliittisia riskejä.

2.3 Tiedonannossa tuodaan esiin useita raaka-aineiden saantia koskevia huolenaiheita. Huolta aiheuttavat riskit voidaan jakaa neljään luokkaan näkökulman ja toimitusrajoitusten syiden mukaan:

- jalostajien keskinäisen raaka-ainekilpailun kiristyminen, mikä näkyy hintojen nousuna sekä primaari- ja uusioraaka-aineiden suuntaamisena uusiin kohteisiin
- raaka-aineiden hamstraus asettamalla viennille esteitä, esimerkiksi kantamalla vientiveroja ja soveltamalla kaksoishinnointelujärjestelmiä (tiedonannossa annetaan useita esimerkkejä)
- kilpailu kolmansien maiden raaka-ainetuotannosta (esimerkiksi kilpailu investointimahdollisuuksista ja mineraaliesiintymien hyödyntämisestä Afrikassa)
- taloudellisesti strategisten raaka-aineiden fyysisten toimitusten mahdolliset keskeytykset, esimerkiksi harvinaisten maametallien toimitusten keskeytyminen, sillä kyseisten metallien tarjonta on erittäin keskittynyttä ja niitä tarvitaan moninaisissa sovelluksissa. (Kaikki ympäristöystävälliset ja energiatehokkaat tekniikat perustuvat harvinaisten maametallien kasvavaan käyttöön – esimerkiksi hybridiautossa on noin 20 kg harvinaisia maametalleja. Kiina on maailman suurin harvinaisten maametallien toimittaja ja kuluttaja. Tällä hetkellä Kiinasta saataville harvinaisille maametalleille ei juuri ole taloudellisesti mahdollisia vaihtoehtoja.) Kriittiset mineraalit voivat olla tehokas neuvotteluväline tai jopa taloudellisen sodankäynnin ase.

2.4 Kahteen ensimmäiseen luokkaan kuuluvat riskit vaikuttavat suoraan Euroopan jalostusteollisuuden kilpailukykyyn. Mikäli ne johtuvat kilpailua rajoittavista käytänteistä tai kauppapoliittisista toimista, niihin on puututtava kauppaa- ja kilpailupolitiikan keinoin.

2.5 Kolmannen ryhmän riskit eivät ehkä niinkään kosketa raaka-aineita käyttävää teollisuutta, koska ei ole sinänsä mitään syytä olettaa, että luonnonvarojen omistajat olisivat halukkaita erottelemaan asiakkaitaan EU:n teollisuuden vahingoksi. On kuitenkin syytä kantaa huolta siitä, miten riskit vaikuttavat sekä Euroopassa toimivan kaivosteollisuuden kilpailuasemaan pitkällä aikavälillä että Euroopan asemaan kaivostoiminnan rahoituksen, teknologisen kehityksen ja yritysten verkottumisen keskuksena. Lisäksi tilanteen viimeaikainen kehitys aiheuttaa huolta kestävästä kehityksen näkemistä luonnonvaroihin perustuvasta viennistä riippuvaisissa kehityksissä.

2.6 Neljännen ryhmän riskit voivat aiheuttaa vakavaa vahinkoa Euroopan unionin talousrakenteelle ja johtaa työpaikkojen menetyksiin, jos tuotanto joudutaan pysäyttämään tarvittavien raaka-aineiden puutteen vuoksi. Tähän uhkaan on puututtava suoraan, mahdollisesti myös sellaisin toimin, joita ei ole aiemmin harkittu. On syytä panna merkille, että sekä Yhdysvallat (ks. Yhdysvaltain tutkimusneuvoston raportti *Minerals, Critical Minerals and the US Economy*, www.nap.edu/catalog.php?record_id=12034) että Japani (ks. *Guidelines for Securing National Resources*, www.meti.go.jp/english/press/data/nBackIssue200803.html) ovat pitäneet uhkaa riittävän vakavana perustellakseen sillä uusia poliittisia aloitteita. Lisäksi lehdistössä on vihjailtu, että Kiina on ryhtynyt kokoamaan raaka-ainevarastoja lievittääkseen mahdollisten toimituskatkosten vaikutuksia.

3. Yleistä

3.1 Euroopan talous- ja sosiaalikomitea suhtautuu myönteisesti komission tiedonantoon (KOM(2008) 699 lopullinen, raaka-aineita koskeva komission aloite) ja katsoo, että se on keskeinen tekijä pyrittäessä turvaamaan muuhun kuin energiantuotantoon käytettävien raaka-aineiden ja erityisesti mineraalivarojen (ks. KOM(2008) 699 lopullinen, s.3) kestävä saanti ja siten täyttämään työllisyyden ja kasvun kannalta kriittiset tarpeet EU:ssa. Komitea odottaa kiinnostuneena, että tiedonannossa yksilöityjen toimien täytäntöönpanon tueksi luodaan tarvittavat rakenteet ja osoitetaan tarvittavat resurssit.

3.2 Kansalaisyhteiskunnan edustajat ovat jo pitkään esittäneet yhdenmisen, useita EU:n politiikkoja ja ohjelmia yhdistävän lähestymistavan omaksumista raaka-ainekysymyksissä. Komissio on aloitteessaan nivonut yhteen toimia, joilla parannetaan raaka-aineiden saantia EU:sta ja sen ulkopuolelta, ja toimenpiteitä, joilla pyritään tehostamaan luonnonvarojen käyttöä ja kierrätystoimintaa. Tällä tavoin komissio on onnistunut hahmottelemaan ratkaisuja haasteisiin, jotka johtuvat tarpeesta turvata muuhun kuin energiantuotantoon käytettävien raaka-aineiden kestävä saanti EU:n teollisuudessa.

3.3 Vaikka tarkoituksena ei ole heikentää toissijaisuusperiaatetta, jota EU:ssa sovelletaan luonnonvarojen ja maankäytön suunnittelua koskevaan politiikkaan, kansainväliset kehityssuunnaukset ovat osoittaneet selvästi, että unionitasolla tarvitaan nykyistä koordinoitumpaa lähestymistapaa.

3.4 ETSK panee tyytyväisenä merkille, että komissio on tiedonannossaan maksanut samantyyppisen lähestymistavan ja yksilöity lähes samat haasteet ja ratkaisut kuin komitea tuoreimmassa aiheeseen liittyvässä oma-aloitteisessa lausunnossaan⁽²⁾. Kyseisen lausunnon tarkoituksena oli antaa komissiolle mahdollisuus tutustua kansalaisyhteiskunnan näkökantaan etukäteen. Lausunto perustuu laajaan kuulemisprosessiin, jonka ETSK:n neuvoa-antava valiokunta ”teollisuuden muutokset” käynnisti vastauksena käsiteltävänä olevaa raaka-ainelaitetta pohjustavaan komission tiedotteeseen *Securing raw materials supply for EU industries* (lehdistötiedote IP/07/767, 5.6.2007).

⁽²⁾ ETSK:n lausunto aiheesta ”Muuta kuin energiantuotantoa palveleva kaivosteollisuus Euroopassa”, EUVL C 27, 3.2.2009.

3.5 Koska EU on sitoutunut kehittämään maailmanlaajuisia lähestymistapaa ilmastonmuutoksen vaikutusten torjumiseksi parantamalla energiatehokkuusteknologioita, edistämällä luonnonvarojen vastuullista käyttöä ja muuttamalla teollisuuttaan yhä ympäristöystävällisemmäksi, ETSK korostaa jälleen kerran muuhun kuin energiantuotantoon käytettävien mineraalien toimitusvarmuuden ja EU:n energiapolitiikan strategista merkitystä ja erityisesti niiden keskinäistä riippuvuutta, joka johtuu teknologisista tekijöistä.

3.6 EU on erittäin riippuvainen huipputeknologiassa tarvittavien metallien tuonnista, eikä se pysty siirtymään kestävään tuotantoon ja ympäristöystävällisiin teknologioihin, ellei huipputeknologian edellyttämien metallien ja harvinaisten raaka-aineiden saanti ole varmaa (kilpailun, riskien, luonnonvarojen maantieteellisen keskittymisen ja tuotantolaitosten suhteen)⁽³⁾.

3.7 Käsiteltävänä oleva tiedonanto on tavallaan eräänlainen SWOT-analyysi EU:n nykyisistä raaka-ainehuoltokysymyksistä. Nyt tarvitaan jäsenvaltioiden koordinoitua tukea ja komission asianomaisten yksiköiden (kehitysyhteistyön PO:n, yritys- ja teollisuustoiminnan PO:n, ympäristöasioiden PO:n, Euroopan yhteisöjen tilastotoimiston, aluepolitiikan PO:n, ulkosuhteiden PO:n ja tutkimuksen PO:n) koordinoitua toimintaa, jotta voidaan panna täytäntöön erilaisia komission ja keskeisten sidosryhmien – kuten kaivannaisalan jatkojalostusteollisuuden, liike-elämän, geologisten tutkimuslaitosten ja kansalaisyhteiskunnan – toteuttamia toimia toimitusvarmuuden parantamiseksi kestävä kehityksen tavoitteiden mukaisesti. (Kansainvälinen kaivos- ja metallineuvosto ICMM tulisi kutsua toimintaan mukaan. Se voisi maailman mineraalialan edustajana täydentää Eurominesin lähinnä EU:hun keskittävää visiota omilla kehitysvisionaillaan ja asiantuntemuksellaan.)

3.8 EU:n nykyiset rakenteet raaka-ainekysymysten hoitamiseksi ovat olleet liian heikkoja, ja niitä on syytä vahvistaa: toiminnassa on oltava mukana nykyistä korkeamman tason päätöksentekijöitä, tulevien raaka-ainetarpeiden teknistä ja taloudellista analysointia on tehostettava, ja lisäksi on vahvistettava pyrkimyksiä hyödyntää eurooppalaiset raaka-ainelähteet niin tehokkaasti kuin teknisesti ja taloudellisesti on mahdollista sekä parantaa raaka-aineiden kestävä saantia EU:n ulkopuolisista lähteistä. Koska investoinnit raaka-aineiden hankkimiseksi ovat erittäin usein kannattavia vasta pitkällä aikavälillä, tarvitaan myös nykyistä pidemmän aikavälin strategiaa ja säännöllistä menettelyä sen tarkistamiseksi.

3.9 Ehdotusten taustalla olevat periaatteet

3.9.1 EU:n raaka-ainehuollon turvaaminen merkitsee ennen kaikkea sitä, että varmistetaan, etteivät raaka-ainetoimitusten häiriöt vahingoita unionin taloutta. Lisäksi on huolehdittava EU:n kuluttajien sekä tuontiraaka-aineista riippuvaisten ja raaka-aineita tuottavien teollisuudenalojen eduista ja taattava kaikille tasapuoliset toimintaedellytykset. Kaikki nämä tavoitteet on otettava

⁽³⁾ Ks. ETSK:n lausunto aiheesta ”Muuta kuin energiantuotantoa palveleva kaivosteollisuus Euroopassa”, kohta 2.5, EUVL C 27, 3.2.2009.

huomioon ja toteutettava unohtamatta EU:n sitoumuksia ja politiikkaa ympäristöllisesti ja sosiaalisesti kestävänsä kansainvälisen kehityksen hyväksi. Raaka-aineiden käyttö olisi optimoitava ottamalla huomioon sen vastavuoroinen vaikutus ympäristöön, yhteisöjen tarpeisiin ja kestävänsä energiankäyttöön.

3.9.2 EU:n raaka-ainehuoltopolitiikalla on oltava **vankka analyttinen perusta**. Siksi on tärkeää varmistaa, että tarvittavaa asiantuntemusta on saatavilla ja että analyysit tehdään parhain mahdollisin menetelmin.

3.10 Raaka-aineita koskevat sääntelykäytänteet vaihtelevat suuresti eri puolilla EU:ta, ja muutamissa jäsenvaltioissa parantamisen varaa on huomattavasti. Parhaita käytänteitä koskevasta tiedonvaihdesta voisi olla tässä yhteydessä apua.

4. Huomioita ehdotetuista poliittisista toimista ⁽⁴⁾

4.1 *Ensimmäinen periaate: raaka-aineiden saanti maailmanmarkkinoilta vääristymättömin ehdoin*

4.1.1 Tiedonannossa ehdotetaan, että EU:n olisi i) oltava aktiivinen raaka-aineita koskevassa diplomatiassa raaka-aineiden saannin turvaamiseksi, ii) edistettävä entistä tiiviimpää kansainvälistä yhteistyötä ja iii) määriteltävä raaka-aineiden saatavuus yhdeksi EU:n kauppaa- ja sääntelypolitiikan keskeisistä tavoitteista.

4.1.2 Kun tärkeimmät luonnonvaroiltaan rikkaat maat on yksilöity, niiden edustajien kanssa tulisi keskustella niiden alueella olevien raaka-aineiden käyttömahdollisuuksiin liittyvistä kysymyksistä. EU:n tulisi osana kehitys yhteistyöpolitiikkansa luoda **rahastoja ja ohjelmia, joilla tuetaan kyseisten maiden kestävänsä raaka-ainetuotantoa ja kehitystä**.

4.1.3 EU:n olisi tarkistettava rahoitusjärjestelmiään niiden maiden osalta, jotka ovat jo liittyneet unioniin tai ovat unionin naapurimaita, sillä olisi ekologisesti kestävämpää kuljettaa luonnonvaroja näistä maista kuin kauempaa. Tukea olisi annettava erityisesti unioniin viimeksi liittyneille valtioille, Balkanin maille, Pohjois-Afrikan valtioille ja Turkille. Kansainvälisen kaivos- ja metallineuvoston resurssienkehittämisaioite (*Resource Endowment Initiative*) voisi olla hyödyllinen malli resurssi- ja kehittämisstrategioita laadittaessa. (Kansainvälisen kaivos- ja metallineuvoston vuonna 2004 käynnistämä aioite. Siinä pyritään löytämään hyviä toimintatapoja kaivos- ja metallialan investointeihin kansallisella, alueellisella ja yritys kohtaisella tasolla kehitysmaissa.)

4.1.4 Monien konkreettisten suositusten yhteisenä tavoitteena on **sovittaa EU:n kehitys yhteistyöpolitiikka ja EU:lle tärkeä raaka-aineiden häiriötön saatavuus aiempaa paremmin**

⁽⁴⁾ Ks. ETSK:n lausunto "Muuta kuin energiantuotantoa palveleva kaivosteollisuus Euroopassa", EUVL C 27, 3.2.2009, s. 82.

yhteen. Ehdotukset valtioiden lujittamiseksi sekä investoinneille suotuisan ilmapiirin ja raaka-aineiden kestävänsä hallinnoinnin edistämiseksi ovat kaikki tärkeitä ja rakentavia.

4.1.5 EU:n ulkotullit olisi asetettava siten, ettei kestävin tavoin tuotettuja raaka-aineita suljeta EU:n markkinoiden ulkopuolelle. Nykyisiä tullitariffeja tulisi tarkastaa, jotta voidaan yksilöidä ne tullinimikkeet, joihin olisi tehtävä muutoksia.

4.1.6 Kehitysmaille tarjottava raaka-aineisiin liittyvä tuki olisi suunnattava **valmiuksien kehittämiseen**, ja sen avulla olisi pyrittävä edistämään ja helpottamaan sellaisen politiikan kehittämistä ja toteuttamista, jolla raaka-aineiden tuotannon ja viennin myönteiset vaikutukset kehitykseen voidaan maksimoida. Tässä yhteydessä on erityisen tärkeää tukea kattavia ja osallistavia politiikkoja ja lähestymistapoja, joissa väestön tarpeet ja edut asetetaan etusjalle.

4.1.7 Raaka-aineisiin liittyvän **kehitysavun** on myös perustettava laajapohjaisiin liittoumiin ja kumppanuuksiin, jotka takaavat kaikkien asiasta kiinnostuneiden osapuolten, erityisesti raaka-aineteollisuuden, kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden ja kaikkien hallintotasojen, sitoutumisen toimintaan.

Kehitysmaille annettavaan apuun tulisi tärkeänä osatekijänä kuu- luvaa myös tuki sellaisen **infrastruktuurin rakentamiseksi**, jota voivat käyttää sekä raaka-aineita tuottavat yritykset että pienyritykset, maaseutuyhteisöt ja muut maaseudun elinkeinonharjoittajat. Vaikka tätä nimenomaista yhteistyömuotoa on kritisoitu siitä, että se ei edistä kehitystä niin paljon kuin mahdollista, on syytä todeta, että se vastaa kehitys maiden voimakkaaseen tarpeeseen vauhdittaa kehitystä infrastruktuuriparannuksin ja että muut järjestelmät tällaisten investointien rahoittamiseksi ovat osoittautuneet riittämättömiksi.

4.1.8 Tiedonannossa tuodaan selvästi esiin mineraalivarojen **kauppaa koskeviin tilastoihin** liittyvät vaikeudet. Kauppatilastot perustuvat kansainvälisen ulkomaankaupan tavaranimikkeistön (*Standard International Trade Classification, SITC*), harmonoidun tavarankuvaus- ja koodausjärjestelmän (*Harmonised System, HS*) tai laajan talousluokituksen (*Broad Economic Categories, BEC*) mukaisesti jäsenettyihin tulliraportteihin, ja muutamien maiden puutteellinen raportointi aiheuttaa ongelmia. Kauppatilastot eivät myöskään tarjoa asianmukaista ja erittäin tarpeellista tietoa maailman talouksien todellisesta mineraalien kulutuksesta, koska rikasteiden, puolivalmisteiden ja valmisteiden sisältämiä mineraaleja tai metalleja ei tilastoida. Tarvitaankin sekä tutkimusta että kansainvälistä yhteisymmärrystä siitä, miten nykyistä tilastointijärjestelmää voidaan parantaa, jotta mineraalien ja metallien todellista kulutuksesta saadaan parempi kuva. Yksi mahdollisuus olisi käyttää tilastoissa tavanomaisen auton, tavanomaisen paperiton- nin tms. mineraali- ja metallipitoisuudelle määriteltyjä likiarvoja.

4.1.9 Tiedonannossa käsitellään melko yksityiskohtaisesti kauppa- ja sääntelypolitiikkaa. Ehdotuksissa yksilöidään aloja, jotka ovat EU:lle ratkaisevan tärkeitä, ja ehdotettujen toimien täytäntöönpano vaikuttaa aiheelliselta. Tiedonannossa esitetyistä näkökohdista on syytä korostaa erityisesti seuraavaa: ”EU:n olisi tarkkailtava jatkuvasti myös tullijärjestelmää, jotta se **pysyy linjassa EU:n raaka-aineiden tarpeen kehityksen kanssa**, ja etenkin **arvioitava keinoja, joilla voidaan vähentää tuontirajoituksia** [–] **raaka-aineiden osalta**”.

4.1.10 Kestävän kehityksen tavoitteet on toteutettava niin, että otetaan huomioon myös niiden vaikutukset EU:n alueen ulkopuolella. Kestävää kehitystä ei tulisi käyttää verukkeena tai perusteena sellaisille käytänteille, jotka rajoittavat kaupankäyntiä ja ovat siten kuluttajien etujen vastaisia ja ympäristölle haitallisia. On tärkeää, ettei toimitusvarmuuden ja raaka-aineiden etuoikeutettuun saantiin perustuvan epäreilun kilpailun torjunnan tavoitteiden varjolla edistetä protektionismia tai rajoiteta kaupankäyntiä ja kehitysmaiden tuottajien pääsyä EU:n markkinoille.

4.2 Toinen periaate: eurooppalaisista lähteistä saatavien raaka-aineiden kestävän tarjonnan tukeminen

4.2.1 EU:n alueellisen ja paikallisen kehityksen kestävyyyteen vaikuttaa suoraan sellaisten talousalojen tuleva kehitys, jotka pystyvät hyödyntämään kunkin alueen tarjoamat mahdollisuudet. ETSK katsoo eri mineraalivarantoja koskevien laskelmien perusteella, että kaivostoimintaan liittyvät elinkeinot voivat tarjota sekä paikallisyhteisöille että EU:n jäsenvaltioille resursseja ja siten edistää niiden kehitystä. Ne voivat siis osaltaan

- kehittää teollisuustuotantoa ja edistää teollisuustoiminnassa tarvittavien raaka-aineiden tarjontaa
- vähentää tuontiriippuvuutta ja parantaa resurssien käyttöä
- vaikuttaa siihen, että alalla on edelleen riittävästi ammattitaitoista työvoimaa, jotta EU:ssa voidaan jatkaa kaivannaisten etsintää ja kaivannaistoimintaa
- edistää uusien ja entistä varmempien työpaikkojen syntymistä
- edistää sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja aluekehitystä
- parantaa elin- ja työoloja.

4.2.2 Koska kaivannaistoiminnalla on Euroopassa pitkät perinteet, Euroopan on tarjottava johtavaa osaamista ja asiantuntemusta muun muassa sellaisissa kysymyksissä kuin raaka-aineiden käyttöönototavat, keinot optimoida raaka-ainetuotannon vaikutukset talouskehitykseen, raaka-aineiden kestävä käyttö ja maalueiden kunnostus yhteiskuntaa hyödyttävällä tavalla.

4.2.3 Jäsenvaltioiden tulisi tarkastaa, missä määrin niiden maankäytön suunnittelussa kiinnitetään huomiota raaka-ainepotentiaaliin ja ovatko kilpailevien maankäyttötarkoitusten

varalta määritellyt prioriteetit edelleen asianmukaisia, kun otetaan huomioon tarve hankkia raaka-aineita kestäväällä tavalla eli soveltamalla läheisyysperiaatetta aina kun se on mahdollista ja kaupallisesti kannattavaa.

4.2.4 Geologinen tietämys kehittyy jatkuvasti, ja menettelyjen onkin oltava riittävän joustavia, jotta toistaiseksi havaitsemattomia luonnonvaroja on mahdollisuus hyödyntää tulevaisuudessa.

4.2.5 Raaka-aineteollisuuden maankäyttömahdollisuuksien **sääntelyyn sovellettavista parhaista käytänteistä** olisi laadittava luettelo, jotta

- voitaisiin **yksinkertaistaa** ja yhdenmukaistaa unionissa sovellettavia **menettelyjä** ja samalla varmistaa, että kilpailevat maankäyttöintressit, myös maaperänsuojelu, otetaan asianmukaisesti huomioon
- voitaisiin **vähentää sitä, että mineraalivarat jäävät hyödyntämättä** epätarkoituksenmukaisen maankäytön suunnittelun vuoksi. Erityisen tärkeää on, etteivät maankäyttömahdollisuuksien turvaamiseksi annettavat säädökset ja määräykset koske vain tiedossa olevia mineraalipi-toisia alueita.

4.2.6 Kun ohjeet Natura 2000 -ohjelman ja raaka-aineiden louhinnan yhteensovittamisesta on laadittu, jäsenvaltioiden olisi tarkistettava omia kansallisia suuntaviivojaan ja varmistettava, että toimivaltaiset viranomaiset tietävät, **etteivät Natura 2000 -säädökset kiellä raaka-aineiden louhintaa**. (Luontotyyppidirektiivin 6 artikla on erinomainen väline sen varmistamiseksi, että kaivannaisteollisuudessa noudatetaan kestävän kehityksen periaatteita.)

4.2.7 Jotta voidaan **parantaa tietämystä** taloudellisesti strategisten **raaka-aineiden tarjonnasta ja raaka-aineiden käytöstä unionissa**, EU:n tilanteesta olisi laadittava samankaltainen analyysi kuin Yhdysvaltain tutkimusneuvosto on omassa maassaan tehnyt. Analyysissä olisi pyrittävä yksilöimään ja arvioimaan sekä EU:n teollisuuden raaka-ainetoimitusten mahdollisia riskejä että eri raaka-aineiden kriittisyyttä niiden lopullisissa käyttötarkoituksissa. (Huomiota olisi kiinnitettävä seuraaviin näkökohtiin: tiettyjen EU:n jäsenvaltioista louhittavien mineraalien fyysinen saatavuus, korvausaste, strategisten ja kriittisten raaka-aineiden kansainväliseen kauppaan liittyvät geopoliittiset riskit ja EU:n puolustustarpeet.)

Tiedonannossa annetaan useita suosituksia raaka-aineita koskevan tietopohjan parantamiseksi. Siinä ei kuitenkaan ehdoteta toimia, joilla voitaisiin lisätä tietämystä raaka-aineiden käytöstä EU:ssa. Tämä vaikuttaisi ensisijaisen tärkeältä ja vastaisi tarvetta kehittää johdonmukaisia toimintalinjoja ja maksimoida toimien tehokkuus. Yhdysvaltain kriittisiä raaka-aineita koskevassa raportissa esitettyä metodiikkaa voitaisiin soveltaa myös Euroopan tilanteeseen.

4.2.8 Ennen kaikkea olisi toivottavaa saada moderniin teknologiaan perustuva **kattava arvio geologisten luonnonvarojen potentiaalista**. Niin ikään olisi suotavaa, että arvioitaisiin jäsenvaltioiden geologisten tutkimuslaitosten valmiuksia tarjota mineraalivaroja koskevaa ensiluokkaista tietoaineistoa, tietoa ja asiantuntemusta. Geologisten (tässä lausunnossa ilmauksella ”geologinen” tarkoitetaan kaikkea geologiaan liittyvää tietoa, esimerkiksi geokemiallista tai geofysikaalista tietoa) tietojen keruuta tukevat erityistoimet olisi määriteltävä ja toteutettava ympäristön ja turvallisuuden maailmanlaajuisen seurantajärjestelmän (GMES) maapalveluiden tulevan laajentamisen avulla ja/tai EU:n aluekehitysrahaston välityksellä. Komission olisi tehtävä virallinen kartointi jäsenvaltioiden tilanteesta.

4.2.9 Euroopan unionin toimielinten olisi **tuettava unionin puheenjohtajavaltioita Tšekkiä, Ruotsia ja Espanjaa ja erityisesti seuraavia niiden järjestämiä tapahtumia:**

- Ruotsin puheenjohtajuuskaudella on määrä järjestää konferenssi, jossa on tarkoitus yksilöidä parhaita maankäytön suunnittelua ja louhinnan jälkeistä kestävästä maankäytön hallintaa koskevia käytänteitä.
- Rovaniemellä järjestetään joulukuussa 2009 kaivannaisten etsintää ja kaivosteollisuutta käsittelevä konferenssi, jossa on tarkoitus tuoda esiin parhaita tapoja edistää etsintätoimintaa Euroopassa.
- Teknisen avun tiedonvaihtotoimiston avustuksella on määrä järjestää Kaakkois-Euroopan ja Balkanin alueella harjoitettava raaka-aineiden etsintää käsittelevä konferenssi.

4.2.10 **Raaka-aineita koskeva tutkimus ja teknologinen kehittäminen olisi asetettava ensisijaiseen asemaan, ja painopisteen olisi oltava ennen kaikkea voimakkaan ympäristönsuojelupolitiikan kanssa yhteensopivassa teknologiassa. Raaka-aineiden etsinnän, entistä puhtaamman tuotannon ja kierrätyksen parhaita käytänteitä tulisi edistää erityisesti sellaisten käytänteiden käyttöönottamiseksi, jotka perustuvat taloudellisesti käyttökelpoisiin markkinapohjaisiin kannustimiin. Toimien perustana voisi olla kestävien mineraalivarojen eurooppalaisen teknologiafoorummin laatima strateginen tutkimusohjelma ja täytäntöönpanosuunnitelma.**

4.3 *Kolmas periaate: primaariraaka-aineiden kulutuksen optimointi EU:ssa*

4.3.1 Yleisen mielipiteen mukaan ympäristöasioista vastaavat ensi sijassa oikeushenkilöt, eli tässä yhteydessä kaivos- ja kauppayhtiöt, mutta tosiasiaa mineraaliraaka-aineita sisältävien tavaroiden kulutus on koko yhteiskunnan vastuulla.

Euroopan kansalaisten on ymmärrettävä, että mineraalivarojen hyödyntäminen on olemassaolomme edellytys, mutta samalla **on erittäin tärkeää suojella ympäristöä ja edistää vastuullista raaka-aineiden kulutusta.**

4.3.2 Raaka-aineiden käytön optimointiin tähtäviä politiikkoja ja käytännön toimia ei voida kehittää ottamatta huomioon EU:n ulkopuolisten toimijoiden oikeutettuja intressejä, ja lisäksi on huomioitava kehitysmaiden todelliset valmiudet sekä sääntelyn että teknologian käytön suhteen. Monet Afrikan maat ovat kriittisoineet voimakkaasti Reach-lainsäädäntöä, sillä ne pelkäävät sen johtavan siihen, että niiden vientimineraalit asetetaan perusteetta muita huonompaan asemaan. Vastaavasti vaarallisia jätteitä koskevalla Baselin yleissopimuksella on muutamissa Aasian maissa ollut tahattomia seurauksia. Esimerkiksi metallinkierrätysteollisuuteen on syntynyt yhä enemmän vaarallisiin toimintatapoihin turvautuvia epävirallisia yrityksiä, koska yrityksillä ei ole enää mahdollisuuksia saada raaka-aineita laillisista lähteistä.

4.3.3 Euroopan tutkimustoiminnan harjoittajia ja teollisuutta olisi kannustettava **kehittämään korvikkeita kriittisille raaka-aineille**. Tämän vuoksi Euroopan komission olisi seitsemännen puiteohjelman yhteydessä otettava keskeisten metallien ja raaka-aineiden luettelo perinpohjaisen tutkimuksen kohteeksi, jotta voidaan luoda pohja uusille ympäristöystävällisille teknologioille ja ympäristön kannalta turvallisille tuotteille.

4.3.4 Kierrätysprosessia ei tulisi käsitellä vain hallinnollisena tehtävänä, vaan sitä olisi lähestyttävä sääntelyn alaisena kaupallisenä liiketoimintana. Tämän periaatteen toteuttamiseksi tarvitaan

- teollisuus- ja kotitalousjätteiden keräystä, lajittelua, käsitteilyä ja kierrätystä koskevat lainsäädäntöpuitteet
- kannustimia, joilla kuluttajat saadaan osallistumaan kierrätystoimintaan
- jätteiden keräykseen, säilytykseen ja teolliseen kierrätykseen erikoistuneita toimivia kansallisia ja kansainvälisiä verkostoja
- vakaata ja kaupalliselta pohjalta toimivaa alue- tai paikallisviranomaisten järjestämää jätehuoltoa.

Bryssel 13. toukokuuta 2009

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Mario SEPI*